

38. Una constitució per al nostre grup

Qui és el responsable dels meus drets?

Temes	Ciutadania, Democràcia, Participació
Nivell de dificultat	Nivell 3
Edat recomanada	10-13 anys
Temps estimat	Fase 1: 60-90 minuts; Fase 2: 30-45 minuts
Grup	10-30 infants
Tipus d'activitat	Debat, creació de consens, disseny de regles
Resum	Els infants desenvolupen una «constitució» del grup que estableixi els seus drets i responsabilitats.
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Comprendre la relació entre drets i responsabilitats. • Relacionar els drets i les responsabilitats de la vida real. • Emfatitzar la participació en la creació i la protecció dels drets. • Crear una sèrie de normes i deures consensuada pel grup.
Preparació	• Cap
Material	<ul style="list-style-type: none"> • Paper i llapis per a cada participant • Paperògrafs i retoladors • Opatiu: còpies d'una versió adaptada per a infants de la CDI

Instruccions

Primera fase:

- Analitzem l'experiència dels infants pel que fa a les normes i les responsabilitats, i la seva comprensió d'aquestes, tot començant per algunes restriccions que ja compreguin. Els demanem que completin frases com aquesta: «No tinc el dret de _____ perquè...» (p. ex. No tinc dret a pegar la gent quan estic enfadat/ada perquè... o No tinc el dret de tractar malament la gent). Fem una llista i després demanem als infants que traslladin les afirmacions a negacions (p. ex. Tinc dret que no em peguin o Tinc dret que no em tractin malament).
- Quan els infants hagin comprès el procés per crear aquesta mena d'afirmació positiva dels drets, els dividim en grups petits, de quatre o cinc persones. Donem a cada grup papers i retoladors i expliquem que:
 - Cada grupet ha de crear tres o quatre normes bàsiques per a tot el grup.
 - Han de fer servir la frase «Tothom té dret a...» (p. ex. Tothom té dret a participar).
 - Només poden escriure el dret si tots els membres del grup hi estan d'acord.
 - L'objectiu no és tenir moltes normes sinó que tothom les accepti.
- Tornem a reunir tot el grup o demanem a cada grupet que presenti les seves normes. Les apuntem en un quadre com el que trobarem més endavant.
 - Primer demanem quins són els drets específics que han identificat els grupets. Combinem els drets que siguin semblants, i demanem l'aprovació del grup per a cada canvi lingüístic. Els apuntem al paperògraf en la columna de «Drets».
 - Després de cada dret apuntat, demanem quin deure específic té cada individu per comprovar que tothom gaudeix d'aquest dret. L'anotem a la columna de «Responsabilitats», al costat de l'altra, tot fent servir expressions com «Tinc la responsabilitat de...» o «He de...»
- Després, els demanem quina és la responsabilitat que implica cada dret. Les escrivim com afirmacions al costat de les prèvies, tot fent servir la primera persona (p. ex. Tinc la responsabilitat de no excloure ningú a participar).

ASSOCIACIÓ D'EDUCADORS EN DRETS HUMANS
 Impressió amb finalitat educativa descarregada
 des del web aheadedu.org/PetitCompass

CONSTITUCIÓ

DRETS	RESPONSABILITATS
Tothom té dret a ser tractat amb justícia. Tothom té dret a expressar la seva opinió.	Sóc responsable de tractar tothom amb justícia. He de donar a tothom el dret a expressar la seva opinió.

- Després d'anotar tots els drets i responsabilitats indicats pels grupets, demanem als infants que revisin el seu esborrany de constitució.
 - Assenyalem que es millor tenir poques normes però bones que massa normes no tan bones. Alguns d'aquests drets i deures poden ser combinables? Es podrien eliminar?
 - Hi ha d'altres drets i responsabilitats que s'hi haurien d'afegir?
- Quan haguem completat les llistes de drets i responsabilitats, demanem als infants si podrien fer servir aquestes declaracions com una mena de «constitució» per al seu grup.
 - Volen complir aquestes normes que han fet ells mateixos?
 - Qui serà el responsable d'assegurar que tothom compleix amb la «constitució»?
 - Què passarà si algú no respecta un dels drets?
 - És necessari que hi hagi conseqüències si no es compleixen les normes? Per què?
- Quan ens haguem posat d'acord en una versió final de la «constitució», la passem a net i la pengem en un lloc visible. Expliquem que aquestes seran les nostres normes de treball i joc conjuntes, tant per a infants com per a persones adultes.
- Per concloure la discussió, assenyalem que les normes i responsabilitats ens ajuden a conèixer de manera que es respectin els drets de tothom. Les normes protegeixen els nostres drets (p. ex. a participar, a tenir opinió, a aprendre, a jugar, etc.), vigilen la nostra seguretat i salut i també ens donen la responsabilitat de respectar els drets de les altres persones.

Reflexió i avaluació final

- Reflexionem sobre l'activitat fent preguntes com:
 - Ha estat fàcil fer la llista de drets dins del grupet? Ha estat fàcil dissenyar la llista de responsabilitats?
 - Ha estat fàcil treballar en grup? Quines són els avantatges i desavantatges de treballar en grup?
 - Hi havia idees pels drets en què el grup no es posava d'acord? Per què?
 - Què heu fet amb les idees amb què no us posàveu d'acord? Hi ha hagut algú que intentés convèncer la resta del grup per arribar a un acord? S'ha reconsiderat alguna idea?
 - Què has après de tu mateix/a amb aquesta activitat? Què has après sobre les normes i les responsabilitats?
 - Has après alguna cosa sobre la democràcia?
- Comentem quin és el propòsit que hi hagi normes i responsabilitats tot fent preguntes com les que plantejarem a sota, i apuntem les respostes.
 - Quines normes hi ha a la teva vida (p. ex. a casa, a l'escola, a d'altres ambients)? Qui ha fet aquestes normes?
 - Quines responsabilitats tens? Qui te les ha donat?
 - Els adults també tenen normes i responsabilitats? D'on els vénen?
 - Per què tenim tots i totes normes i responsabilitats? Les necessitem?
 - Què passa quan algú no compleix les normes? És necessari que el fet de no complir les normes tingui conseqüències? Per què?

3. Discutim a l'entorn del compliment dels drets i responsabilitats, tot fent preguntes com aquestes:
 - a. Ara que ens hem posat d'acord sobre els drets i les responsabilitats, com ens assegurarem que tothom els compleix?
 - b. Qui té la responsabilitat de comprovar que es respecten aquests drets?
 - c. Hauria de tenir conseqüències el fet que una persona no respecti les normes? Qui hauria de decidir quines són les conseqüències?

Segona fase

1. Uns dies o setmanes després d'haver fet la Constitució, demanem als infants que hi tornin a pensar. Assenyaleu que sovint les lleis s'han de millorar, eliminar o esmenar.
 - a. Encara estan d'acord amb els drets i responsabilitats que van acordar?
 - b. Hi ha algunes responsabilitats amb les quals és més difícil complir que d'altres? Per què?
 - c. Hi ha alguna cosa de la Constitució que s'hagi de canviar? O eliminar? O afegir?
2. Discutim a l'entorn de l'aplicació de les normes i les responsabilitats, tot fent preguntes com aquestes:
 - a. Hi ha drets que no són respectats amb més freqüència que d'altres? Per què?
 - b. Qui és el responsable de comprovar que es respecten aquests drets?
 - c. Qui decideix què passa quan algú no respecta alguna de les normes del grup?
 - d. El grup ha d'establir conjuntament les conseqüències de no respectar les normes?

Reflexió i avaluació final

- Parlem de què significa tenir normes de grup que han estat creades pel mateix grup. Relacioneu aquest procés amb la manera en què es creen les lleis en democràcia.
 - Serveix d'ajuda tenir una constitució per al nostre grup?
 - Quina diferència marca el fet que hagi estat el mateix grup qui hagi fet les normes?

Suggeriments de continuïtat

- Potser voldrem que cada infant tingui una còpia de la «constitució» del grup.
- Quan sorgeixen problemes o conflictes en el grup, intentem fer servir la constitució del grup per resoldre'ls. Els problemes de la vida diària solen ajudar a descobrir la necessitat de revisar la «constitució».
- Potser ens interessa anar més enllà en la segona fase (al pas 2) per donar eines als infants perquè desenvolupin de manera cooperativa algunes de les conseqüències establertes en cas que no es respectin les normes.
- Donem als infants còpies d'una versió simplificada de la CDI (vegeu els «Apendixs»). Els demanem que comparin la seva constitució amb aquest document que recull els drets de tots els infants del món. Hi ha drets amb les seves corresponents responsabilitats a la CDI que voldrien afegir a la seva Constitució?
- Amb infants més grans, parlem de per què els infants necessiten una convenció especial per definir els seus drets. Els drets humans dels infants són diferents dels que tenen els adults? Les responsabilitats són diferents? Ajudem els infants a comprendre la relació entre les responsabilitats i el principi recollit a la CDI del desenvolupament progressiu de les capacitats dels infants.
- «4. Cada vot compta» podria ser una bona activitat preliminar o de seguiment, ja que involucra els infants en el procés democràtic de la presa de decisions.

Propostes d'acció

- Demanem als infants que esbrinin si a la seva escola, equip o casal hi ha una sèrie de normes o

procediments i polítiques de funcionament que salvaguarden i protegeixen els drets dels infants, i si aquestes normes també fan referència a les seves responsabilitats. Si és així, els demanem que avaluïn aquestes normes:

- Qui les ha fet?
- Esteu d'acord amb aquestes normes?
- Es podrien canviar? Si és així, com?
- Què passa si la gent no compleix aquestes normes?

Consells per a la facilitació

- Alguns infants podrien no estar familiaritzats amb la paraula o concepte de «constitució». Podem decidir no introduir la paraula (primera fase, pas 4) i limitar-nos a anomenar el document «normes i responsabilitats per al nostre grup». Per altra banda, podríem desitjar presentar el concepte de constitució abans de l'activitat, demanar als infants que trobin respostes a les preguntes següents:
 - El nostre Estat té una constitució?
 - Què hi consta a la nostra constitució?
 - Qui la va redactar? Quan es va redactar?
 - Qui vetlla per si es respecta o no?
 - Què passa quan algú no compleix amb la nostra constitució?
- Molts infants presenten una actitud negativa de cara a les normes, i les veuen només com una restricció de la seva llibertat. Potser necessitem dedicar una mica de temps per parlar i donar exemples de per què necessitem normes per conviure.
- Els infants més petits poden necessitar ajuda per diferenciar les responsabilitats en termes d'obligacions personals de cara als altres (p. ex. demanar tanda, respectar les diferències, no fer servir la violència) de les limitacions o tasques que els adults els imposen (p. ex. rentar-se les dents, fer el llit, aixecar la mà a l'escola, fer els deures).
- Subratllem la relació entre els drets i els papers/responsabilitats que té cada persona, tant adults com infants. Incloem el deure de crear normes així com el de respectar-les.

Variacions

- Per fer que aquesta activitat sigui menys complicada per als infants més petits, s'hauria de concretar molt:
 - Que la discussió estigui molt centrada en els drets i les responsabilitats.
 - No ens compliquem amb les normes, el compliment i les responsabilitats sobre el compliment.
- Amb els infants més grans podem aprofundir més en la relació abstracta entre drets, normes i responsabilitats amb preguntes de reflexió com ara:
 - Quina és la relació entre drets i normes?
 - Quina és la diferència entre normes i responsabilitats?

